

NA-18

Sovány népszerű művészi
néprajzi adatok

NA-18

Gyűjtő: Hargita Katalin

Gyűjtés ideje: 1954

Tartalom: Monográfia

9,5 lap, 1 tábla

18 fdb.

Fotórajzi mutató: Nincs

Számmutató: XXIII

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**

KISKUNHALASI GYÁRA

Levegőszabályozó

Átvételre: 1988. apr. az egységes ltr 20 tétel

20.

Nyírn község monográfiája.

- I. 1, A szójhagyomány szerint a falu neve valamikor Nyírn, vagy Nyíl volt. Valószínűbb azonban az, hogy Nyírn, eredeti magyar ősgyökös-szó. (Pl.: Tár, Nyéke).
- 2, A község a törökök kivonulása után kezdte meg települését mai helyére, mely két párhuzamos dombor között fekszik. Irányuk: észak-dél. A völgyben patak híradik régig, mely a helységtől délre 3 km távolságra lévő Kári puszta ered, innen Nyírn keresztül észak felé folyik, majd Som község határában a Koppánnyal egyesül és Addádnál ömlik a Sio aatornába. Az utcák a domborok vonalát követik. (utcsó falu). A dombok lefelé ereszkednek lefelé. A község minden oldalról sírtól védett. A török kivonulásakor a domb-
oldalakba kényserült rétmórt lakosság itt kedvező helyet talált a letelepülésre. Szántó-
földi művelésre a melid lejtők talaja alkalmas.
- 3, Területe kat.hold. Ebből a község kat.h.,
a hozzá tartozó Kári punta kat.hold.
1932-ben a község önsze területe 1456 kat.hold,
melyből szántó 1052. Az akkori földreform
folytán 84 kh. szántó földet és 2 kh. ház helyet
osztottak ki. Nagyobb terjedés a Nagyatádi-
féle földreformkor kezdődött. Ekkor kapcsolták
ide Addádn községhöz tartozó Addádni diűlt
és a Satsger-féle birtokból a Bokor István
diűlt és a Pösszei mélt. A határában található
diűltök a következők: Kaniba, Sritateb, Sritadiűlt,
Megyeri mélt, Flatsóré, Pössze, Terésialap, Piskom,
Addádni út, Vaskapui diűlt, Marjádi-diűlt, ^{Makóolt-lap} és

Írtásföldek. Azért Írtásföld, mert 1864 után ezen a területen kiirtották az itt lévő erdőt.

4, Kapcsolat más községekkel: Fáránai nekkel hely síkfok, távolság 14 km. Megközelítési lehetőség: Ságváros 3 km földút, onnan 11 km országút autóbuszjáráttal. Másik lehetőség Som-Nagyberény vasútállomásig földút 5 km. A vasútállomás a Kaposvár - síbfoki vasútvonal mentén fekszik. Postája: Ságvár, távirat: Adánd. Telefon: Nyim.

II. A lakóhely természeti földrajza.

1, Felvétel.

A falu domborzat körét felszín, melyerner irányja: Észak-Dél és Északnyugat-Délkelet. Tengerszintfeletti magasság 170 m. (Álló-domb). A domborzat lomkásan eserkedve alá a völgyekre. A Som és Adánd felé vezető utakat a víz munkája hozta létre. Mindkét út a falutól kiindulva hirtelen kezdődik. A talajrétegváltozás a hirtelenben világosan látható. Az utcán mindenhol a dombok vonalainak irányát követik.

2, Éghajlat vizsgálata. Az éghajlatra vonatkozó tudnivaló megfigyelés nincs. A falu északi felé, Ságvár irányában nyitott völgy, melyen az északi melé akadálytalanul jön be Dósa győztes utcaig, hol már utját delja a kissé délgyugat irányba elforduló dombos. Az északi melé így csak a község egy részét érinti. Nyími felfogás szerint az északi szél beáramlása jó hatással van a mikroklímára, mert tavasszal kihajtja a völgybe leülepedő ködöt. A mélyebb területek állandóan ki vanva téve a közei és tései fagyoknak, mely ellen fűtővel védekeznek. A közeik Sajó és Dósa egyöntes utcában mindig alacsonyabb a hőmérséklet, mint a többiben a mélyebb fekvés miatt. Szabadán egész évben egyenletes és bő. Majdnem minden esetben délgyugat felől jön.

valakodó névirányok: észak-dél és dél-észak.

3. Vízrajz. A tőrségben végigfolyó Matrócs patak csak veretile a domboldalakról aláukozó víztömegeket esőes alkalomával. A patak bőtrű, mert időszakos jellegű fordások is táplálják. A kutak bőtrűek és hidegek, ivásra kiválóan alkalmasak. Némeleg két méter és édes vizet tartalmaz. Általában 8-10 méter mélyen, 2-3 méter víztartalommal. Kősepi kutak: két kaválás és két gémeskút. Golyva, strumma ritkán fordul elő. A tőrség feloldulás kialakításában a víz játszott legnagyobb szerepet.

4. Természetes növényzet és állatvilág. Kérdésben a domboldalakon erdők borítottak, a völgyeket pedig legelő és rét. A domboldalakon lévő erdőterületeket a fejlődő mocsárdalokodás lépéstől - lépésre moritotta ki. A tőrség hátterének külterületeit ma is erdők tartják, ahol rendszeres erdőtelepítések és kitermelések folynak. Fellegetes gyökös-növények: kakukkfű, zsuzó, cichafark, farhasalma, keserűlevelű útifű és bodza. Gyömmnövények: pipacs, orvosi, kankoly, mársznya, birarivág, máshalás, vadrepce, vadmolnár, libaparj, disznóparj, aprókulár, tarack, csillagparj, zsáza, pártotdoha, repesenyeter. Gyömbök: sarvasgomba, édes mirt, nyelgomba, sampion, csiperke, vargánya. Az erdő vadjai: marvas, őz, vaddisznó, fácán, róka, nyúl, fogoly, fűtj, sas, bagoly, karvaly. Jrtásuk nem folyik. Vaddisznóinak múltja volt, de jelenye nincs. Er egyir oka a rókat nagymérvű elszaporodásnak.

5. A talaj. Fellegetes talajfeleség: agyag, lész, mész, kötött erdő talaj. Fellegetes a Norfolk-i négyes rétisfogyót használják.

III. Történeti rész.

Nyíri község őskoráról semmit sem tudunk. Azonban az avaroktól kezdve már lehetek alapjában megfigyelhetőek a falu történetére vonatkozó egyes tények. Nyírtől délre fekvő, mintegy 4 km távolságban lévő vár avaroktól eredetű. A várkastélyománya szerint avaroké volt, mutatja ezt a kettős pánc, ill. árok is, mellyel körülvették a várat. (Feltételek szerint azonban a hunok építették ezt a várat, mely ma is látható magas falával egy hegyen a tetején.)

Nyíri városban első ízben III. Béla királytól a pékesfehérvári farsos-lovagok részére kiállított megerősítő levelében fordul elő. Ezzel 1229-ben kelt oklevél szerint a pékesfehérvári káptalanának is voltak itt birtokai, ill. földjei, de ezenkívül 1269-ben a királyi udvarnokoknak és pincemestereknek is. Az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék szerint már plébániája is volt. 1428-ban Izigmund király Burgonyi István nének adományozta. A Burgonyiak birtokukba is vették, de a farsos lovagok 1431-ben fenntartották jópajzát a helynevre. 1443-ban a Burgonyiak birtok 1460-ban már Ugron Imréné. 1506-ban Perueni Imre királyi jószágost ugri itteni birtokaira.

Az 1536. évi adóbejegyzés szerint István övege és Ugron Bernát voltak a földesurai. (Adóki Szász: Somogy megye monográfiája)

A falu egészben a török időkig nem mai helyén feküdt, hanem több északra a Karalyai kút mellett, mely ma is látható, sőt jó vizet ad a Ságvár felé menő út mellett. Bizonyítja ezt, hogy ezen a területen lévő, műtől alatt álló

földekből koponyák, sarkantyúk, hasudlati tárgyak,
 kőszerszármok kerültek elő. Ezenkívül hiányok
 alapzataira bukkannak rómaiak körben és meg-
 találtak a templom helyét is. Ezt a falut a törökök
 építették fel 1600-ban. A lakosság a környék erdeibe
 menekült, egy része pedig kötetlenül telepedett le, amely
 nagyobb volt, mint ma. A magyarok déli oldalon
 a mai Vári puszta körül levő u. u. "várlik"-be
 húzódtak. Ennek alapja és formája: földbevéjt
 mély (12) és hosszú folyosó. A bejárat észrevét-
 len, kisebb lyuk, melyen egy eübbér jár be. A
 mély körül már csak 6 van meg, némelyik-
 ken meg a mellőlyük is ép, mely a roba
 mélyerétől indul fölfelé, míg ki nem ér
 a szabadba. Valószínű, azért nevezik ezt vár-
 liknak, mert ~~idővel~~ ^{idővel} kúrdok kissé feljebb az
 óvár körüli vár is. Vári puszta helyén a török
 időkben Kás falu állt, amit szintén a törökök
 építették fel. Ezen a részen szintén kődarabok, sírkövek,
 csontok találhatóak. Egyik parancs rómaiak körben
 rómaiak csontmaradványokra bukkant, azonban
 mikor elkezdte megakaszt és ásni kezdett, egy szabályos
 sírgödörben embercsontvárat talált, mellette
 agyagedény volt, melyben kisebb, felismerhetet-
 len állatok, a csontvára volt látható.
 Az agyagedény használatos volt. Kás faluban levő,
 hiányok alapjait is megtalálták 1807 a katolikus
 templom mellett török uccsot nyomaira bukkantak,
 amely a római csontvára szerint valóban
 létezett. A törökök itteni letelepedésének való-
 páját mutatja az is, hogy a Főszék kertjében
 levő földterületen egy ellipszis alakú ma is
 kivilág, bármi is legyen növény is van bevetve.

x ✓

Az avaroknál vár a hegy csúcsán van mintegy 50 m átme-
 rőjű. Kétfős sáncgyűrű van körül, melyek a csúctól
 8¹² méterrel lejjebb vannak. A két sáncgyűrűt ^{fülke} hídak
 kötik össze. A sáncok mélysége 3-4 méter, szélességük 3 m.
 A sáncokon felül a vár oldalában sáncok sorában men-
 nek befelé a földbevéjt folyók, melyekről még
 rége már beszéltünk. A tétőn található téplató-
 mellől, ongya -c's ~~l~~ táncroutor arra mutatnak,
 hogy későbbi időben a törökök is laktak a várat.
 Ennek valószínűségét igazolja az a tény is, hogy
 tőle nem messze süllyedésvízben török temető van.
 Az avar várnál későbbi kutatások jó eredményre
 vezethetnek. Ezt a kutatást a uyimi és saqvarri ált.
 ismola er. ebben be is ütemezte.

"Egy 1701-3. táján készült összeírás szerint Vörösfalvas
 ökölegye, 1726-ban a Lengyel és Mérey családok, 1733-
 ban ismét a lengyel családok birtoka Nyim község.

1767-ben báró Mattheusi Famos, Mérey Lajos, Karolyné
 és István, Spirmich Sándor, Szalay Andor, Póné Gáspár,
 Gussich Imréné és Nyitrai Sándorné voltak a földes-
 urai. A XIX. sz. első felében Roboz Benedek, Szita
 Endre, Seckendorf báróné Fekete Lajos, a báró
 Mattheusi és Csapody családok voltak itt birtokosok.
 1914-ben Práwányosi Salgóger Pálnak és Flettyey
 Famosnénak van itt nagyobb birtoka. A római
 kath templom 1825-ben, a ref 1870-ben épült."
 (Csuti: Somogy megye. monográfia 1914.)

A májhagyomány szerint a kath. templomot Csapodi
 Ferenes elölje építtette. Kőröcsi püspök reutelte fel.
 A református templomot később a nép építtette
 Kőröcs Ferenc földesúr alapítványából. A község
 lakossága kb 70%-ban katolikus, 28% ref. és
 kb 2% evangélikus vallású.

Az 1870-es években a házak száma kb 40 volt.
 1914-ben már 93, 1932-ben 119, ma 125.

1914-ben p-békosai száma: 450, 1932-ben 518. ma: 544

A határ a lakosság emlékezete szerint is nemzeti
 birtokokból áll. Az 1800-as évektől él a nép
 ajkán a földesúrnak neve. Ferenes: Csapodi, aki
 Adándon lakott. Nemesei: Roboz Pál főbíró, Kőröcs
 Ferenc, utóda: Kőröcs Sámuel, Csuti, Flettyey, Pócsik,
 Szita, Fekete, Polgár Antal, Gussics báró.
 Ezek részben örökölték földjeiket, his részük pedig
 meggardagodott. Pl. Flettyey jobban volt, a Fekete
 birtokát vette meg, mintán az eladta. Csuti és
 Pócsik is szintén így lett földesúr. Nyim község leg-
 régebbi lakói a következő családok voltak:

Sletyey, Csuti, Póczik, Györe, Tóth, Horváth, Pécseli, Bocsoki, Verentes, Kopcsni, Flomzik, Kis. Ezek egyttal jobbágok is voltak. — A 71-es mérésnél 32 jobbág, kapot telket. Ezek az akkori 4 nemcsuk voltak jobbágai. Zselléruai 4 volt. A 32 fertály kimérése megállapítható a legeltetői illetékből is, ahol 36 jog volt nyilvántartva. Bevándorlás kevés volt, akik jöttek, főleg Erdélyből vándoroltak be. Nagyobb terjeszkedés a Nagyatádi-földreformkor kezdődött. A 71-es földosztáshoz a délről is kaptak földet, 1-1 fertályt a földesúrtól. Ezek a háromány szerint nagy részben emberek voltak. — A község határa legnagyobbról erdő volt. Erdője mindenkié volt, csak a cselédnek és a kevesoránú zselléruak nem. 1864 után kezdtek istomi az erdőket. Különösen Kisri pusztán vidéren, melyeket ma is Hódmezőkövesdnek hívnak.

Mivel a falu völgyekben fekszik, azért itt az éghajlatoság nagyok. Csapadék sok esik, időnként fordáshat erdőn át. 1906-ban volt kisebb földrenség, abban az évben jég is volt, mely oly nagyarányú mértékben esett, hogy elpusztította az őszes gabonákat, kaporás- és egyéb növényeket. Kisebb jégesés gyakran előfordul. 1928-ban volt vészáradás, mely hóvakat, sertéseket vitt el. A falu vépiútján kis patak nem tudta elvezetni a környék magas dombjairól alázuport víz tömeget, megáradt, kiöntött. A partján álló gyengébb vályogháznak körül néhány összedőlt. — Faigyok elég gyakran látogatják a völgyet, azonban nagyobb károkat nem okoz. A betegállományban az itteni erdőben tanácsot Patkó Baudi, aki állítólag a vadász-ban lakott.

Élves volt az iskolák, hogy a földművelésügyi miniszter ki-
fontolta, javaitat elrabolta még a faluból is.
A népességüket arculon nem bántotta. Pálfi
Bátori püspököt a vesprémi úrbérből öntötte.
Egyenlő bányák tartották Bokor Istvánt is, aki
vármester módjára Pöcsen tül egy földművelésügyi
munkácsban lakott és Pósa Sándornak volt
összeköttetése. Pósa nevével el „lakóhelye”
környékét Bokor István díszítette.

Az 1848-as szabadságharcból általában
kevésről tudunk. Voltak, akik nyugdíjat is kaptak,
ezek a császári hadseregben szolgáltak.
Néhány embernek azonban bűnbánás kellett
magasítható. Pl. Hosszú István. 1848-49-ben
pestis és kolerajárvány pusztított a környéken.
Nyíltan is sokan belehaltak.

Iskola a faluban létezett volt, mindkettő
vályogház, körösépes falusi. A kat. iskola
a templommal majdnem szembe Zebertódot
István udvarában volt, a másik, a ref. iskola
a ref. templom mellett. Ma már egyik sincs meg.
A kat. összedőlt, a mai régi iskolát bettől
meg helyette 1891-ben egy gardap paraszttól, mely
mintén parasztházból lett általános. A ref. iskolát
1952-ben bontották le, helyén ma új állami
iskola áll. A ref. tanítói állás okosok volt imes,
mivel kevés tanuló volt. Népszerű eseten a
gyerekek nem jártak iskolába. Kevés volt olyan,
aki beiratkozott a kat. iskolába.

Kultúrthoz nem volt, a régi levéltár -
otthonát használták táncszínházak, melyet 1953-
ban lebontottak. Kultúrthoz építését terveztek.
Tanácskőre a Sletyey-féle kastélyban van.

Csánki D.: Somogy megye monográfiájában a követhetőket
találhatjuk még Kóni pusztájánál:

A köréjük tartozik: Kóni puszta, melynek helyén feküdt
a középkorban Kásfalu. 1229-ben a nékesfehérvári káp-
talan birtoka, később a Csák - nemzetség dudari ágé.
Az e nemzetségből mármáró Simon fia Mikély fia, István
magtalan halála után 1302. évi febr. 18-án a
nékesfehérvári káptalan előtt népbemutortály alkalom-
mal három nére osztották. Az egyik néret Herbon
comes néj fia: Csák, Benedek, János és László, a mári-
kat Múrioz fia: Sándor comes és Kourád comes, a hat-
madikat Gyárfás és Aladár megölték. Herbon comes fia, hog-
y itteni résüket megvásárolták, a csákberengyi és papai
résüket átengedték Múrioz fiának, a Mikély fia István-
tól maradt kóni birtok másik harmadáért. Később azon-
ban 1424-ben még a Csák nemzetség vértesszentivéri, v.
vértesszentkerenti apátsága, az óbudai káptalan és a
nékesfehérvári káptalan is birtokos volt. 1460 - ban
Kás fele nére Törvői Ugryon Imre birtoka. Az 1332-37.
évi papai tizedjegyzék szerint (márpuszta) Kásnak már
plébániája is volt. Az 1701-1703. évi összeírás szerint
márpuszta és Kőrös János öregeknek birtoka.
Ez időtől Nyim pusztaiban osztott."

V. Kulturális élet.

Műveltség szempontjából a falu két csoportra oszlik. A nagyobb rész, a földművelésből, eszédek, kisgazdák nem iskolázhatóak gyermekeiket. A másik rész, a földtulajdonnal rendelkező kertanemeseik gyermekeit felsőbb iskolákba járatják. Könyvtár, műtár, mozi nem volt a faluban. Éptékeiben stílus nem állapítható meg. Kezdetből fogva két ^{felekereti} iskola működött: egy r. kath. és egy református. Mindeket 6 osztályos elemi népiskola, egy-egy tanterővel. Hualfabébetákkal a múltban és a jelenben is találkozunk. Ennek oka: távolfekvő lakóhelyek és terheltek. — A felszabadulás után állami általános iskola létesült a két felekereti iskolából, mely 8 osztályos, 2 tanterővel. 1952-ben a régi ref. iskola helyén új áll. iskola létesült. Népkönyvtárt és telefont a 3 éves terő adott a falunak. Felülleg 330 kötet könyvvel rendelkezik. Vándormozgató körútra tart eladást. Egyes esetekben az állami falusi iskolák is részt vesznek az érdeklődő körösségben. — A megügyorantság gyermekei csak a felszabadulás óta tanulnak községi iskolákban, vagy jelentősebb ipari tanulóknak. A veigrett tanulók 25 %-a továbbtanul.

Nepmúzeum

1. A kőházat vályogból építették (tömésfal, vályogtető). Beosztása: előszoba, kőrepu konyha, hátsószoba. Az épület hátsó fele az istálló és pajta. Pajtát és nyári konyhát külön is lehet építeni. Kénevény 1 van, a konyha és hátsó szoba fűtése. A másik u. u. „tisztá szobát” vendégek fogadására használják. Ide helyezik el az új menyecské új hitosait. Legrégibb kőház 1800-ból való. Tetőzet: zsúp, újabban eszék. Szajdájában a nére nem a garda udvarában volt, hanem a falu végén.
2. Szoldok. Szabadi élettel kapcsolatban elterjedt nézés, hogy a gyermek néle nevét kapja. A többi gyermek

a kerestmülők, vagy nagymülők nevét öröklé. A remuulverést most is elhiszik a faluban. Gyermekjátékok és gyermekmondások teljesen aronosa a környék falvainak gyermekjátékaival. Gyökeres nyími eredetű gyermekjáték a következő:

Bíjj, bíjj bokrosdi
Bokrosdi malomba
Lélekpiartor a vitéz
Csak bíjj által rajta.

2, "Itthon vagy-e tudósmeles?"

"Itthon vagyok, csak most jöttem."

"Eressz által a tudádon!"

"Nem esztlek, mert nem tudom, ki népei vagyok!"

"Lengyel László jó királyunk!"

"Az is nekünk ellenségünk."

"Mióból való ellenségeter?"

"Mikor erre jartatok, tudom lábat eltörtétek és nem esztaltattatok meg."

"Acsok vagyunk, ácsorogunk,
Folmag délre vissrajövünk,
Fegyőfából kifaragjuk,
Aranyreppel végigkopogtatjuk!"

"- Adjatok hát hordós bot!"

"A hordósbot most vitáprér,

Piros alma most bimbódruil,

Ordaadját a legörebb lányt,

Kinek neve: Zora"

Ezer együtt: "Bíjj, bíjj... stb." Helyette ma kedveltebb az ismert Bíjj, bíjj zöld ápc. gyermekdal.

Haldcsétkor halottitott tustanak. Jasszó a lakodalombor. - Köröségi mólások: Sajdánáram ünnepe napokon a lányok és fiatalasszonyok egy csoportba verődve az utcán jeltörték, legtöbbször fagyósként.

A legények és öregek a kapuból győzteskedtek. Rossz idő esetén a fouban gyülekedtek. Pál, vas, mielőtt mulatság alkalmával a megfogadott szeszbanda az utcát „vépiqfijta”, így látta a fiatalokat mulatni. Régebben még a lucázás is szokásban volt, ma már aróban mindezer feledésbe vesztett, csupán a betlehemesítés maradt fenn.

Kulturális múltja a falunak új. Az 1800-as években kezdett kialakulni az addig 15-20 házból álló ^{és kőszőlő} családtelepülés. A fiatal körség csak igye kezdett lépésről felfelé a felaraduldsig.

Hangszeres körül a cimbalom dívik. Néhány hegedűs is volt. Cimbalmon jármanak a Tóth-család tagjai.

Földi tulajdonságok: erkölcsi élet tiszta. Nincs beszüntetés, bevándorlás. Ita is megvették az a lányt, aki házassága előtt a vőlegényén, ill. férjén kívül más férfit ismer. Hanyag tulajdonságok megfigyelhetők, ami az ünnepek látogatottságában is megnyilvánul. Falujában, földjében hűen tapasztalják a szűkösöt. Március 15-ét vas, ünnepek tartják. Vendég- és munkakeresetül földművelő. A tisztességre és becsületre sokat adnak. Éterésükre az erben felmeres magas korúja jellemző. - Babonákra sokat adnak, meséket nagyon mesélik. - Megtörtént, hogy a falu lakosságát csudni kőhatalommal kiserényelték a tulaj földjére dolgozni (aratói munkát).

A földbirtok megoszlása. 1945-ig a következők birtokolták a falu határában legnagyobb részt:

Fecker Fülöp Wankofer Ömilné		
Kuglics Viktorné	200 k	kb.
Szalger Fános	150	
Alló István	150	
Boata Antal	50	

Termelőinkörök a kornak megfelelően a legfejlettebbek voltak. Minden gorda udvarában megtalálható: a betőgép, eke, fosas, hegyes, kapáló eke. A nagybirtokok helyzete a paraszttal szemben jobb volt. Termelőinkörök legjobb minőségben és nagy számban álltak rendelkezésre. A gordaügyi családok korszakmunkájára és az olcsó munkabérek felvidékpóztatta erejét a gordaügyökhöz: 1945. után aramban megváltott a birtokviszony. Földhöz jutott 50 család, általában 3-4 kholdat kaptak. Az addig minestelen földművelésük körül 12 család tudott új házat építeni. A nyíri Petőfi TSZCs. jelenleg 15 családdal, 22 munkassal működik, jó eredményekkel. A paraszti kisbirtokosság mindenképp virágzó volt. Fél-szabadulás után különösen jelentős fejlődésen ment át. A környező falvakhoz képest az állattenyésztés igen fejlett. Felleuleg kolera- és pestismentes baromfiállományokkal rendelkeznek. A tenyésztésre alkalmas baromfiakat tojásait az környezeti áll. Keltető Állomás vásárolja fel magasabb áron. — Születésük általában évente 10. Faldórák száma évente kb. 2-3. — A gordaügyi városok hullámai e kis falut nem igen érintették. — Ezke nem dívik, aramban a jobb módúaknál kevés a gyermek. Átlagos életkor jelen napas 65-70-év. Gyakori a 90 éves ember. Születőket aduak gyermekeik gondozottságára. Táplálkozás organikusnak mondható. Ruhákat egyszerű, az évszakoknak megfelelő. Orvos kéthetenként látogatja a falut, mely a balatonkiliti-i községhez tartozik. Kórházba nem sűrűen mennek. Szülésző Szegvártól jár le. Állatorvost Adámtól látogat. Nagy munkaidő esetén a gyermekek munkáját is igénybeveszik. Csecsemő- és gyermekhalálozás ritkán fordul elő.

Az életforma vizsgálata. A földbirtokok életmódját általában a környezeti paraszti jellegűnek. Életkép tartó dandózás nem volt ritka eset.

Ezzel szemben a hispanant és cselekség ortályosítású a
 jött, ami az ország hasonló rétegeinek volt életformája.
 1945 óta mindenek megváltozott. — Sváb kérdés nem volt.
 Sélvén kérdés nincs. Ágányok nem települtek le.

IV. Gandarági élet földrajza. Körképünk merőgazdasági
 fejlett, mert a talaj, éghajlat és virilitári viszonyok kedvezőek.

1. Merőgazdálkodás: Nüvelési ágak közül a földművelés domi-
 nál. Ez mutatja ki az erdőgazdálkodást. Új növények:
 gyapot, ricinus. — Erőművelés kat. holdanként bízalól
 16 q átlag, kukoricából 35 q cirocs. Évelítésre méltó
 a merőgazdálkodás. Az állattenyés a merőgazdálkodás
 hoz képest túlfellett; főleg a rételegelőgazdálkodással
 támaszkodik. Társítványok a merőgazdálkodással,
 hogy víz lehordja a domboldalról a termőtalajt.
 Ezt páncolásal akadályozzák, de sajnos, ezen a téren
 kevés történi. Konyhakertészetük önelátásra rendezke-
 dett be, de piacra is kerül. ^{keves} Nem új gyümölcsből,
 amely piacra is bőszen jut. Mennyiségre a milva-
 termes a legmagasabb, melyet messze vidékerről is
 előmenny árrel. Szőlő kevés van. Szállítás útja:
 Nyim, Som-Nagyberény v. a., Södör.

2. Állattenyés és fejlett: Szarvasmarha, ló, juh, kecske, sertés,
 baromfi. Pirostarka szarvasmarha, muraközi,
 novius, gidrocú jellepű lovak, sertésben mangalica
 mellett megtaláljuk a yorkshirei és berkshirei
 húsdúsókat, valamint a mangalica és berkshirei
 kereszteléséből mártvány u. u. basis-a típust.
 Az állatgazdálkodás belterjes istálló. Az állatok
 téli takarmánya az egéni parasztozónál a répa és
 répa, míg a T. S. C. -nél a műbrotta takarmány is
 maunottak. Igazolású és moutásra csak 10% -ot
 használják a szarvasmarhákra. A nyim paraszti
 nemeti a lovak. Szarvasmarha tenyésztése magyarázó.
 (hú, kacs, tyúk) Mellesleg a T. S. C. foglalkozik. (socialist)

Az egyes termelői már 100 család mellett van.

3. Erdőgazdálkodás: állami kézben van. Fakitermelés folyik, tehergépkocsi szállítják az Adóndi vasút állomásra. Fajállomány: tölgy, bükk, gertyán, akác. A fásítás mértéke arányos a fakitermeléssel. Faját helyben nem működik. Fűrészorvóbbel korábban fognak telen.

4. Tpar. Flanipar címes.

5. Körleredés, málltás. Utthalózat: földet saiparra, 3 km Sombra 4 km, Bábonymezőre 4 km. Körleredési eszköz: tengely és galog. Fő kiviteli cikk: fa. Az 5-ös teroben megvalósul a Nyim-Saipra köti bekötés építése.

Nyim, 1954. aug. 30.

Készítette:

M. ...
ig. tanító

Vargakörmélie

vezető

MA-18

I/27/2

RIFFL-KÖNYV MŰSZAKI KARTOCHÉ

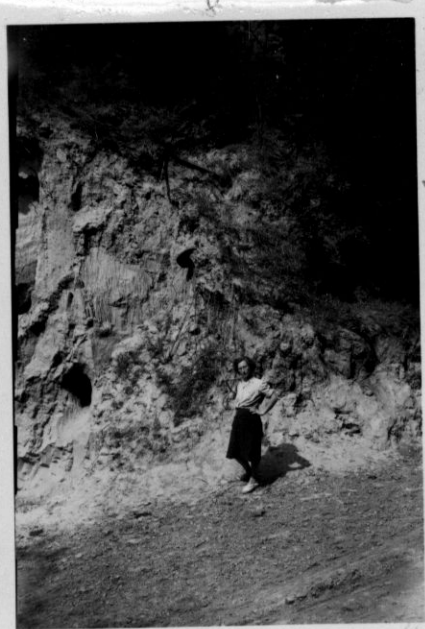
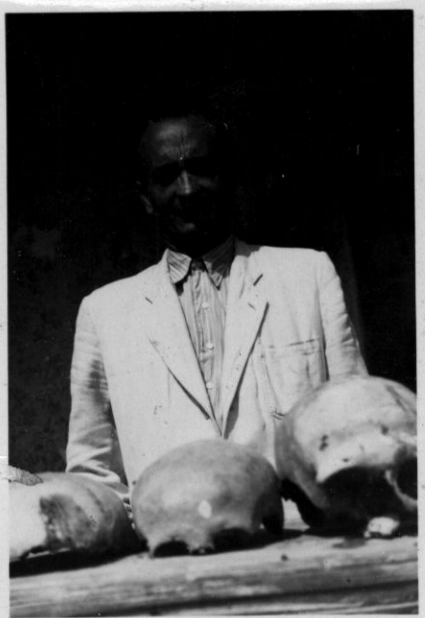
20/

20/

1. TszCs. a., magas hengersíró
2. " b., márkasíró
3. Szövetkereti bolt
4. Allami ált. Iskola kamion takással (régő katolikus)
5. Róm. kath. templom
6. Allami Ált. Iskola régi
7. Kási kastély
8. Török-kori koponyák
9. Nyim község madártárlatból
10. Allami Általános Iskola (új)
11. Református templom
12. Allami Ált. Iskola (új)
13. Vaskapúszoros (út Somfélé)
14. " " "
15. Legrégibb ház
16. Tárnaes ház (homlokbojáratt)
17. " " (volt Hetyey kastély)
18. Temető

4

7

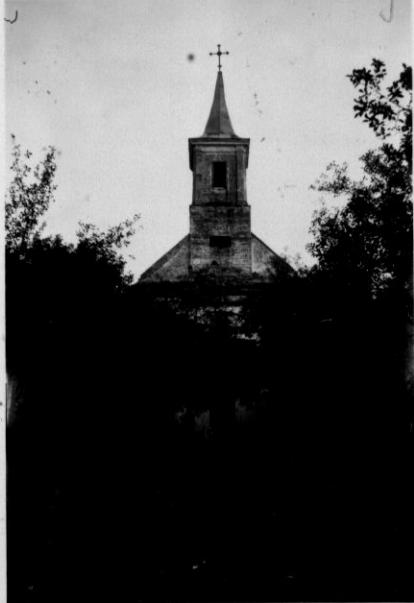
13

14

15

10

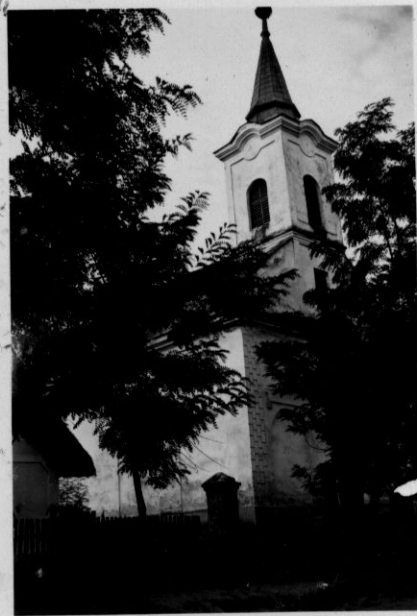
11

12

13

14

15

16

17

18